

Handleiding voor leerkrachten

Digitale les | Gevluchte kinderen in Nederland
Bovenbouw basisonderwijs

Verantwoording

Wat als je alles achter hebt moeten laten omdat je op de vlucht bent voor het geweld in je eigen land? Als je na een lange reis aankomt in een vreemd land waar de kinderen om je heen een andere taal spreken? Als je vaak moet verhuizen van plek naar plek en lang in onzekerheid zit of je wel mag blijven?

Net als in andere (Europese) landen, hebben we in Nederland te maken met een vluchtelingenstroom. De Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) heeft alle asielaanvragen van 2015 bij elkaar opgeteld en komt uit op 59.100 verzoeken. De meeste aanvragen komen van Syriërs (44%) en Eritreeërs (14%). In 2015 is het aantal verzoeken bijna verdubbeld ten opzichte van 2014. In 2014 zochten in totaal 29.890 mensen bescherming.

Deze gratis digibordles informeert leerlingen uit groep 7 en 8 over de situatie van gevluchte kinderen in Nederland. UNICEF vindt het belangrijk dat kinderen weten welke rechten zij hebben, zodat ze voor zichzelf en voor kinderen in de rest van de wereld kunnen opkomen. Deze digiles geeft u handvatten om de situatie van gevluchte kinderen en de rechten van deze kinderen te bespreken.

Aanvullende lessuggesties

Wilt u naast de digiles meer aandacht besteden aan kinderrechten?

- Op www.unicef.nl/leerkracht vindt u meer informatie over kinderrechten en de thema's van UNICEF.
- Wilt u met uw klas in actie komen voor gevluchte kinderen in Nederland?
- Kijk op www.unicef.nl/school wat u met de klas kunt doen.
- Op www.tell-me.nl vindt u informatie over kinderen die in Nederland in de asielopvang zitten. Deze website is ook bedoeld voor gevluchte kinderen. Op www.kind-in-azc.nl vindt u meer achtergrondinformatie.
- Op www.unicef.nl/school vinden leerlingen meer informatie, video's en foto's over kinderrechten en de thema's van UNICEF. Handig bij het voorbereiden van een spreekbeurt of werkstuk.
- Onze jeugdvoorlichters geven gastlessen over UNICEF en kinderrechten. Vraag een gratis gastles aan via www.unicef.nl/gastles.
- Wilt u met uw klas een film maken over kinderrechten? Doe dan mee met het UNICEF Kinderrechten Film Festival! Meer informatie vindt u op www.krff.nl.

Achtergrondinformatie

UNICEF is de kinderrechtenorganisatie van de Verenigde Naties en heeft de volgende opdracht: Ervoor zorgen dat elk land de rechten van kinderen respecteert en naleeft. We gunnen alle kinderen een onbezorgde jeugd waarin ze kunnen spelen en leren, hun talenten kunnen ontwikkelen en volop kansen krijgen. Want we geloven in kinderen, in wat er van elk van hen kan worden én in wat ze voor de wereld kunnen betekenen. We willen kinderen de best mogelijke kindertijd geven. We helpen ze op elk gebied van hun leven, of het nou gaat om onderwijs, bescherming of goede zorg. Het maakt voor ons niet uit waar ze wonen, waarin ze geloven en wat hun afkomst is. We zijn er voor hen, onvoorwaardelijk. Omdat zoveel bij kinderen begint.

Kerdoelen

Deze digiles informeert leerlingen over gevluchte kinderen in Nederland. Waarom zijn deze kinderen gevlucht? Hoeveel kinderen komen in Nederland aan? Hoe ziet hun leven eruit? Met welke problemen krijgen ze te maken? Welke rechten hebben deze kinderen? Deze handleiding geeft u houvast om met de leerlingen het gesprek over gevluchte kinderen aan te gaan. De les sluit goed aan bij de kerndoelen Oriëntatie

op jezelf en de wereld (mens en samenleving en ruimte) en Nederlands (mondeling en schriftelijk onderwijs).

Nederlands

Mondeling

Kerdoel 3: De leerlingen leren informatie te beoordelen in discussies en in een gesprek dat informatief of opiniërend van karakter is en leren met argumenten te reageren.

Schriftelijk

Kerdoel 4: De leerlingen leren informatie te achterhalen in informatieve teksten.

Oriëntatie op jezelf en de wereld

Mens en samenleving

Kerdoel 34: De leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen.

Ruimte

Kerdoel 47: De leerlingen leren de ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen- en buitenland.

Toelichting en aanvullende informatie

Scherm 1 Klassengesprek

Vraag aan de leerlingen wat ze weten over gevluchte kinderen in Nederland. U kunt hier diverse werkvormen voor kiezen. Laat de leerlingen hun gedachten bijvoorbeeld opschrijven in hun schrift of op een Post-it die u vervolgens op het digibord plakt. Ook kunt u samen met de leerlingen een woordspinnings maken en bespreken.

Scherm 2 Waarom moeten kinderen vluchten?

De leerlingen hebben in het klassengesprek hun eerste gedachten over gevluchte kinderen met elkaar gedeeld. Met de informatie op dit scherm kunt u vervolgens uitleggen waarom kinderen moeten vluchten uit een bepaald land.

Op de wereldkaart ziet u een aantal landen waar oorlog is of waar de situatie voor kinderen zo onveilig is dat mensen moeten vluchten. Onder de wereldkaart wordt per land een korte omschrijving gegeven van de situatie daar. Laat om de beurt een leerling het verhaal voorlezen. Daarna wijzen de leerlingen aan waar het land ligt. Klik het bolletje in het land aan. Als het antwoord goed is, verschijnt de volgende tekst. Ga zo door tot alle landen voorbij zijn gekomen.

Syrië – 27.710 mensen uit Syrië hebben in 2015 asiel aangevraagd in Nederland

Het is al bijna vijf jaar oorlog in Syrië. Veel Syrische ouders en kinderen zijn gevlucht voor het geweld in hun land. Gevechten tussen IS en andere groepen zorgen voor onrust in het land. Families trekken naar buurlanden al

Turkije, Libanon en Jordanië. Maar ook naar landen in Europa. Gevluchte kinderen hebben hun huis, al hun spullen en alles wat bekend was, achtergelaten.

Eritrea – 8.434 mensen uit Eritrea hebben in 2015 asiel aangevraagd in Nederland

Veel gevluchte kinderen in Nederland komen uit Eritrea. Het onderdrukkende regime in dit land is voor veel mensen een reden om te vluchten. Kritiek op de regering is verboden en tegenstanders kunnen worden gearresteerd.

Irak – 3.450 mensen uit Irak hebben t/m eind november asiel aangevraagd in Nederland

Veel mensen uit Irak zijn gevlucht voor het geweld in hun land. Gevechten tussen IS en andere groepen maken het land onveilig. Veel ouders en kinderen zijn gevlucht naar plekken waar het mogelijk veiliger is. Zij verblijven in vluchtelingenkampen in de buurlanden of zijn bijvoorbeeld gevlucht naar landen in Europa.

Zuid-Soedan

Eind 2013 braken er in Zuid-Soedan gevechten uit tussen verschillende groepen. Dit gewapende conflict heeft grote gevolgen voor de bevolking van het land. Anderhalf miljoen mensen zijn in hun eigen land op de vlucht voor het geweld. Daarnaast vluchten er veel mensen naar buurlanden en naar landen in Europa. Onder de vluchtelingen zijn veel vrouwen en kinderen.

Centraal-Afrikaanse Republiek

Er is al jaren oorlog in de Centraal-Afrikaanse Republiek. Groepen die een verschillend geloof aanhangen vechten er met elkaar. Door de oorlog zitten meer dan een miljoen kinderen in nood. Families vluchten naar buurlanden en landen in Europa.

Achtergrondinformatie:

In 2015 hebben 59.100 mensen asiel aangevraagd in Nederland. Het grootste gedeelte daarvan bestaat uit Syriërs (44%) en Eritreeërs (14%). Daarnaast vroegen veel Irakezen (5%) en Afghanen (4%) asiel aan. Ongeveer één op de drie vluchtelingen is kind. (Bron: IND)

In de eerste helft van 2016 vroegen 8422 mensen asiel aan in Nederland. Het grootste deel bestaat uit Syriërs (1.451 personen) en Albanen (1.062). (Bron: vluchtelingenwerk Nederland)

Scherm 3 Op de vlucht voor...

Op deze foto ziet u Amjad (12 jaar) uit Syrië. Hij vertelt hoe het was om te vluchten. U kunt het verhaal achter deze foto met de leerlingen delen. Vraag vervolgens wat ze van het verhaal vinden.

Amjad, 12 jaar

“Op een dag vertelde mijn moeder dat we moesten vluchten uit Aleppo. Al maanden hoorden we van de oorlog, maar nu waren ook wij niet meer veilig. Eerst gingen we naar Turkije. Lopend staken we de grens over. We hebben drie jaar in Turkije gewoond: mijn ouders, mijn broers, mijn zusje en ik.

Mijn vader is op een gegeven moment teruggegaan naar Syrië om te kijken naar ons oude huis. Er was niets meer van over: een bom heeft alles verwoest. Alles waren we kwijt: ook paspoorten en geld. Mijn vader kan niet meer terug. Elke dag staat hij bij de grens om te kijken of hij Turkije in kan. Maar zonder paspoort lukt dit niet. Zijn enige kans is om de grens over te steken als de bewaking weg is. Maar dat is tot nu toe niet gelukt. Waar mijn vader nu precies is, weet ik niet.

Na drie jaar wachten, zijn we naar Griekenland vertrokken. Mijn broer van zeventien was al eerder weggegaan en mijn broer van veertien bleef achter in Turkije. Met mijn moeder en mijn zusje ging ik naar Samos (Griekenland) in een bootje. Op de boot werd mijn zusje steeds zwakker en waren we bang haar te verliezen. Toen we Europa bereikten, waren we zo blij. We dachten dat we het ergste gehad hadden.

In Athene zijn we met de bus naar Macedonië gegaan. Daar was UNICEF en kregen we eten en drinken. De maand erna hebben we alleen maar gelopen. We hadden bijna geen voedsel of water. In Servië hebben we drie dagen op straat geslapen. In Hongarije hebben we onze vingerafdrukken gegeven. We moesten daarna slapen in een toilet. Vijf dagen waren we in Hongarije. Hier hebben we weer veel gelopen, uiteindelijk zijn we met de bus naar Nederland gegaan.

Het was een opluchting toen we in Nederland aankwamen. Eerst in Ter Apel en toen in Echt. Hier in het asielzoekerscentrum hebben we een kleine kamer, maar het is een veilige kamer. We danken God dat hij ons op een veilige plek heeft gebracht. Het leven is hier goed. Ik ga naar school en hoop dat we onze vader en broer snel weer zullen zien.”

Toekomst

“In Syrië geeft mijn vader voetballes. Hij zegt dat ik in Nederland moet leren voetballen, zodat ik als ik terugga naar Syrië hetzelfde kan doen als hij. Daarom wil ik hier leren voetballen. Voor mijn toekomst wil ik graag Nederlands leren. Daarna wil ik terug naar Syrië als het weer veilig is. Ik ga dan een groot gebouw maken en net als mijn vader voetballes geven.”

Scherf 4 Wat gebeurt er als je in Nederland aankomt?

Met het verhaal van Amjad als voorbeeld kunt u de leerlingen uitleggen wat er gebeurt als een vluchteling in Nederland is aangekomen.

De aankomst in Nederland en het verloop van de asielprocedure is niet eenvoudig uit te leggen. In onderstaande beschrijving hebben we getracht de asielprocedure zo simpel mogelijk weer te geven. Vanwege de grote vluchtelingenstroom en veranderende regelgeving kan deze procedure worden aangepast.

- De meeste kinderen komen (alleen of met hun gezin) aan op een treinstation of Schiphol. Op stations worden ze meestal opgevangen door vrijwilligers en de politie vertelt ze waar ze heen moeten.
- Na aankomst in Nederland moeten de gezinnen of de alleenstaande kinderen zich melden op een centraal punt. In de meeste gevallen is dit in Ter Apel (Groningen) of in Den Bosch.
- Als ze zich hebben gemeld, worden de kinderen/ gezinnen naar één van de opvanglocaties gestuurd. Dat kan bijvoorbeeld een sporthal bij u in de buurt zijn. Normaliter begint dan de algemene asielprocedure, die ongeveer acht dagen duurt. Door de vele asielverzoeken is er momenteel een 'opstopping' en moeten mensen wachten totdat ze in de procedure komen.
- Als er meer onderzoek nodig is, dan start er een onderzoek en verhuizen de kinderen naar een asielzoekerscentrum (azc).
- Als kinderen na het onderzoek niet in Nederland mogen blijven, moeten ze terugkeren naar het land waar ze vandaan komen. Kinderen die wachten totdat ze terug moeten, worden samen met hun ouders opgevangen in speciale opvangcentra voor gezinnen (gezinslocaties) waar ze minder leefgeld krijgen en minder vrijheid en bewegingsruimte hebben.

Extra uitleg:

Kinderen kunnen alleen (alleenstaande minderjarige vreemdeling – AMV) of samen met hun gezin in Nederland aankomen. Als kinderen alleen aankomen, doorlopen ze zelf de asielprocedure. Er volgen een aantal gesprekken met de kinderen om te bepalen of ze recht hebben om hier te blijven. Als kinderen samen met hun ouders, broertje(s) en/of zusje(s) komen, dan dienen de ouders een asielverzoek in namens het hele gezin. De ouders worden ondervraagd, maar de kinderen meestal niet.

Scherf 5 Uitleg

Leg aan de leerlingen uit wat het verschil is tussen een asielzoeker en een vluchteling.

Asielzoeker

Je bent een asielzoeker als je uit je land bent gevlucht omdat het daar te gevaarlijk is. Je vraagt vervolgens aan een ander land of je daar mag verblijven. Dat heet het vragen van 'asiel'.

Vluchteling

Een vluchteling is iemand waarvan de overheid (na onderzoek) vindt dat hij/zij beschermd moet worden omdat hij/zij niet terug kan naar zijn of haar eigen land omdat het daar te gevaarlijk is. Een vluchteling krijgt een verblijfsvergunning om (voor een bepaalde periode) te blijven in het land waar hij/zij bescherming zoekt.

Als je gevaar loopt in je eigen land, heb je het recht om in een ander land bescherming te krijgen. Je vraagt in dat land dan asiel aan. Dat kan ook in Nederland. Nadat je asiel hebt aangevraagd, onderzoekt de Nederlandse overheid of je echt gevaar loopt en of alles klopt wat er is verteld. Dat onderzoek vindt plaats tijdens de 'asielprocedure'. De asielprocedure begint op het moment dat je een asielaanvraag indient en eindigt als je een verblijfsvergunning krijgt, of te horen krijgt dat je Nederland moet verlaten.

Scherf 6 Hoe ziet het leven van gevluchte kinderen in Nederland eruit?

Woning

Gevluchte kinderen worden in Nederland opgevangen in noodopvangcentra (bijvoorbeeld een sporthal) of in andere centra, bijvoorbeeld een asielzoekerscentrum (azc). Daar is het anders dan in een gewoon huis. Veel kinderen moeten eerst (met hun gezin) een paar maanden in een grote hal met veel andere mensen slapen en hebben daar weinig privacy. Ook moeten ze vaak verhuizen van het ene naar het andere centrum. Pas na een tijdje komen ze in een asielzoekerscentrum. Die zijn heel verschillend: sommige centra waren vroeger een bejaardenhuis, andere verblijfsplaatsen zijn een soort caravans. De ruimte is vaak ook kleiner dan bij gewone huizen. Je slaapt er soms met je broertjes of zusjes op één kamer, of je deelt de keuken met je burens.

Familie

Als kind heb je het recht om samen te wonen met je familie. Ook kinderen die zijn gevlucht, hebben dit recht. Maar soms lukt dat niet. Bijvoorbeeld omdat een ouder, broer of zus nog in het thuisland is of onderweg is. Soms kan het ook niet omdat ouders van gevluchte kinderen het heel moeilijk kunnen hebben. Misschien door alle stress over de verblijfsvergunning, het leven in een azc en de andere manier van leven in Nederland. Het kan zijn dat ouders kinderen dan niet goed meer kunnen opvoeden. Gevluchte kinderen hebben dan recht op hulp.

School

Van je vijfde tot je achttiende jaar moet je naar school. Die regel geldt ook voor gevluchte kinderen. Zij gaan soms naar een school in een asielzoekerscentrum, maar vaak genoeg ook naar een 'gewone' school. Tenminste als ze al in een asielzoekerscentrum zitten. Omdat er nu zoveel extra asielzoekers zijn gekomen, gaan kinderen in het begin soms nog niet naar school. Bijvoorbeeld omdat ze in een noodopvang zitten (zoals een sporthal) of omdat ze steeds moeten verhuizen in verband met de asielpcedure.

Vrije tijd

Na schooltijd gaan veel kinderen in Nederland sporten, buitenspelen of bijvoorbeeld pianospelen. Voor gevluchte kinderen in opvangcentra is dit vaak wat lastiger. Het centrum is soms erg ver van de sportschool of de pianoles is te duur (en in het azc is geen piano). Maar alle kinderen, dus ook gevluchte kinderen, hebben recht op spelen en vrije tijd.

Taal

Kinderen die net in Nederland zijn, spreken meestal nog geen Nederlands. Daarom gaan zij eerst naar een school waar ze kunnen wennen. Deze school heet 'eerste opvangonderwijs'. In het voortgezet onderwijs heet deze school 'Internationale Schakelklas'. Kinderen en jongeren krijgen hier les in kleine groepjes, zodat ze goed Nederlands leren. Meestal blijven kinderen hier niet langer dan één jaar. Daarna gaan zij naar een 'gewone' school.

Scherf 7 Wat zijn de grootste problemen voor gevluchte kinderen in Nederland?

Het vorige scherm heeft de leerlingen inzicht gegeven in het leven van gevluchte kinderen in Nederland. Vraag aan de leerlingen of ze een idee hebben welke problemen kinderen in een azc zouden kunnen tegenkomen.

Achtergrondinformatie:

De afgelopen tijd zijn er veel gevluchte gezinnen en kinderen naar Nederland gekomen. Momenteel wonen er meer dan 10.000 kinderen uit landen als Syrië, Eritrea, Irak en Afghanistan in de asielopvang. Een deel van deze kinderen verblijft in nood- en crisisopvang. Deze kinderen hebben vaak weinig rust en veiligheid. Ook moeten ze vaak veel verhuizen, hebben ze onvoldoende toegang tot onderwijs en gezondheidszorg en kunnen ze nauwelijks nieuwe vrienden of vriendinnen maken omdat ze telkens weer weg moeten. Twee veel voorkomende problemen zijn:

Verhuizen

Kinderen moeten vaak een paar keer per jaar verhuizen naar verschillende opvangcentra. Sommige kinderen wel acht keer per jaar. Door dit veelvuldig verhuizen, moet een kind telkens opnieuw wennen aan zijn of haar omgeving. Ook moeten kinderen vaak wachten tot ze weer naar school kunnen en is het opbouwen en onderhouden van vriendschap tussen kinderen erg lastig. Dat geldt ook voor hun band met de dokter, vrijwilligers, omgeving etc.

Onzekerheid

Kinderen voelen zich vaak niet veilig in een azc. Het kan bijvoorbeeld eng zijn om te zien hoe bewoners van een azc door de vreemdelingenpolitie worden meegenomen. Veel kinderen zijn onzeker omdat ze niet weten hoe de toekomst eruitziet: mogen ze wel in Nederland blijven? Dit kan er allemaal voor zorgen dat een kind zich onveilig voelt. En dat terwijl veiligheid heel belangrijk is. Alleen als je veilig bent en je veilig voelt, kun je evenwichtig opgroeien en je ontwikkelen.

Scherf 8 Waarom is het vervelend als kinderen veel moeten verhuizen?

Bij deze slide kunt u toetsen of de stof die u net heeft behandeld, is geland bij de leerlingen. Dit scherm bevat een aantal stellingen die waar of niet waar zijn.

- A: Ze kunnen moeilijk naar school of moeten steeds van school wisselen
- B: Ze moeten nieuwe vriendjes telkens verlaten.
- C: Deze kinderen wisselen steeds van dokter.
- D: Ze hebben geen eigen kamer of huis.

Alle bovenstaande antwoorden zijn waar. Helaas zit er niet één gevolg aan het vele verhuizen. De combinatie van bovenstaande problemen, zorgt ervoor dat kinderen zich minder goed kunnen ontwikkelen.

Scherf 9 Wat zijn kinderrechten?

Kinderen die hun rechten kennen, kunnen beter voor zichzelf opkomen. Het is zelfs in het Kinderrechtenverdrag opgenomen dat kinderen geïnformeerd moeten worden over hun rechten. Nederland heeft dit verdrag ondertekend en moet zich houden aan de afspraken in dit verdrag. Gevluchte kinderen hebben dezelfde rechten als alle andere kinderen.

Met de korte video op dit scherm kunt u aan de leerlingen laten zien hoe vaak kinderrechten in het dagelijkse leven voorkomen en hoe zij kinderrechten kunnen herkennen.

Lestip: wilt u meer aandacht besteden aan kinderrechten in de klas? Kijk dan eens www.unicef.nl/leerkracht voor meer lesmateriaal over kinderrechten.

Scherf 10 Welke rechten hebben gevluchte kinderen in Nederland?

U kunt leerlingen over de volgende stellingen laten discussiëren:

- Gevluchte kinderen die in Nederland aankomen, hebben direct recht op onderwijs.
- Gevluchte kinderen in Nederland hebben recht op een dak boven hun hoofd.
- Gevluchte kinderen in Nederland mogen hobby's hebben, zoals zwemmen, schaatsen of naar de bioscoop gaan.

Achtergrondinformatie:

Alle kinderen hebben rechten, ook gevluchte kinderen in Nederland. Dat staat in het VN Kinderrechtenverdrag. Op 20 november 1989 is er door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties een speciaal verdrag aangenomen, het Verdrag voor de Rechten van het Kind. Hierin staan rechten die speciaal gelden voor alle kinderen. Kinderrechten gaan over alles waarmee je te maken kunt krijgen, vanaf je geboorte tot aan je achttiende verjaardag. Rechten van kinderen gelden voor alle kinderen in 195 landen.

Scherf 11 Wat doet UNICEF om deze kinderen te helpen?

In Nederland zijn er verschillende organisaties die gevluchte kinderen helpen. Voorbeelden van deze organisaties zijn: Vluchtelingenwerk Nederland, het Rode Kruis en de Vrolijkheid. Elke organisatie helpt de kinderen op een ander gebied.

Ook UNICEF helpt deze kinderen. U kunt aan de leerlingen vragen wat ze denken dat UNICEF doet om deze kinderen te helpen. De antwoorden verschijnen één voor één op het scherm.

- Aandacht vragen voor deze kinderen.
- Informatie geven aan de Nederlandse regering over hoe de situatie is voor gevluchte kinderen in het land waar zij vandaan komen.
- Informatie geven aan gevluchte kinderen via een speciale website (www.tell-me.nl).
- Sport- en spelactiviteiten voor kinderen in azc's organiseren.
- Foto projecten voor gevluchte kinderen organiseren.

Scherf 12 Wat kun jij doen om kinderen op de vlucht te helpen?

Vaak willen kinderen zelf iets doen en in actie komen na het horen van deze verhalen. Op dit scherm vindt u enkele suggesties die u samen met de leerlingen kunt bespreken:

- Leerlingen kunnen een spreekbeurt houden over gevluchte kinderen of een van de thema's waar UNICEF zich voor inzet. Meer informatie daarover vinden de leerlingen op www.unicef.nl/school.
- Leerlingen kunnen zelf of samen met de klas/school iets organiseren voor kinderen die in de buurt in een azc verblijven. Denk bijvoorbeeld aan het organiseren van een gezamenlijke sport- of spelmiddag, samen muziek maken of kinderen uit een azc een dagje mee uit nemen. Overleg in dit geval altijd eerst met een contactpersoon van het azc.

Scherf 13 Einde

